

TOMASZ BORKOWSKI

PRODUKCJA FIGUREK CERAMICZNYCH W PÓŻNOŚREDNIOWIECZNYM WROCŁAWIU

W 1999 r., podczas kolejnego sezonu badań archeologicznych w obrębie pl. Dominikańskiego we Wrocławiu, na ulicy Kacerska Górka w warstwie A5 dokonano odkrycia niewielkiego stosunkowo obiektu 3 (1,0 x 1,2 m), zagłębionego w podłoże, o drewnianej konstrukcji ścian i kształcie zbliżonym do prostokąta (tabl. 1)¹. Autorzy odkrycia sądzą, że była to najprawdopodobniej chłodnia lub magazyn (Bykowski i in. 2000, s. 201). W obiekcie tym, w warstwie próchnicy z grudkami zaprawy wapiennej, nielicznymi fragmentami cegieł oraz dużą ilością węgla drzewnych i piasku, odkryto znaczną ilość rozbitej ceramiki naczyniowej, kości, fragment kostki do gry (?), glinianą podpórkę pod rożen (Buśko 2002, s. 311-312, ryc. 8) oraz 191 figurek glinianych, zachowanych najczęściej we fragmentach, o charakterze przeważnie dewocyjnym (Bykowski i in. 2000, s. 202). Znaleźisko datowane jest na 1. poł. XV w. (Bykowski i in. 2000, s. 206).

Stan zachowania figurek – w przeważającej mierze są uszkodzone, często popękane, nierównomiernie wypalone lub – czasem – przepalone – wskazuje, że mamy do czynienia z nieudanymi wyrobami pochodzącymi z pracowni, która musiała działać w pobliżu. Przypuszczenie to potwierdza małe zróżnicowanie formalne figurek – występują one w kilku seriach po kilka, kilkadziesiąt sztuk, odbijanych z tych samych – głównie dwuczęściowych – matryc.

Autor niniejszego opracowania już wcześniej wysuwał przypuszczenia na temat możliwości lokalnego wytwarzania figurek glinianych (por. Borkowski 1998a, s. 51-52), niemniej jednak omawiane znalezisko, chociażby poprzez swój masowy charakter, rozwiewa wszelkie wątpliwości w tej kwestii. Drugim powodem, dla którego zbiór figurek z ulicy Kacerska Górka można śmiało nazwać niezwykle cennym, jest fakt, że jest on precyzyjnie datowany i to

nie tylko przez towarzyszącą mu licznie ceramikę naczyniową, ale także dendrologicznie (drewniana konstrukcja obiektu 3) na czas po 1410 r.

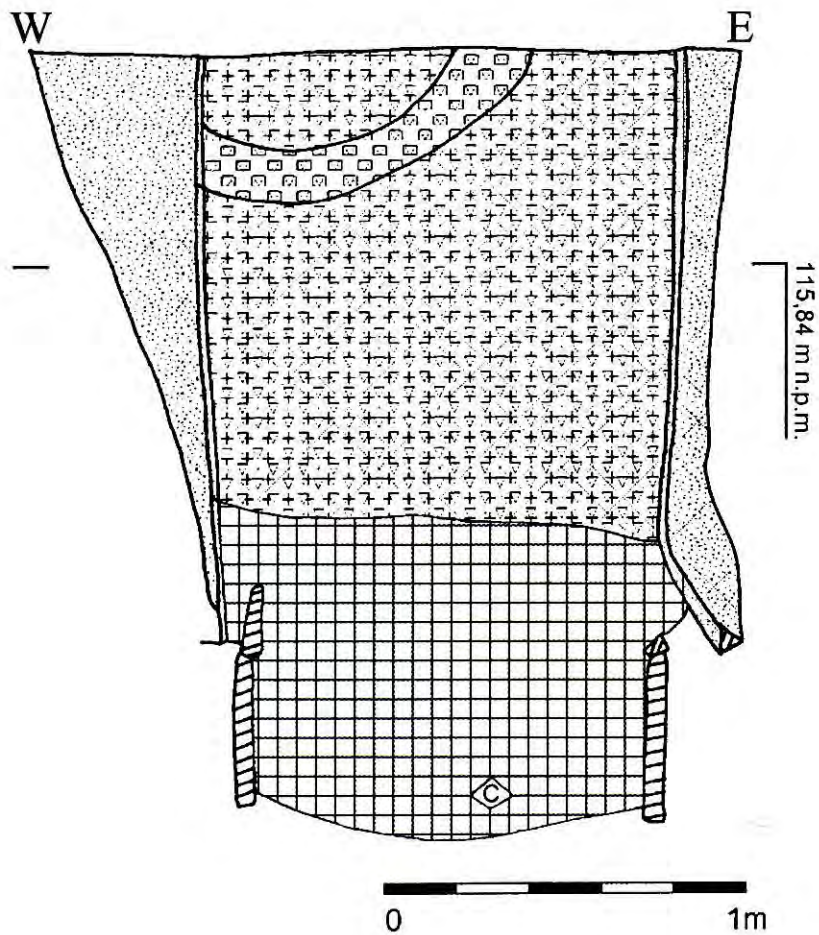
Odkrywane wcześniej na Śląsku gliniane figurki w liczbie około 120 (z czego nieco ponad 70 określono jako dewocyjne – por. Borkowski 1998b, s. 5) przeważnie nie były datowane metodami archeologicznymi (Borkowski 1998a, s. 47-48). Najbogatszy do niedawna zbiór glinianych figurek (21 sztuk) znaleziono podczas badań archeologicznych w latach 1992-1993 w wypełniku fosy miejskiej na placu Dominikańskim we Wrocławiu (Wiśniewski 1994). Odkrycie na ulicy Kacerska Górka jest więc unikatowe pod każdym względem.

Przyjmuje się, że północno-zachodnie Niemcy i Niderlandy były w późnym średniowieczu terenem, gdzie rozwinęli na szeroką skalę swoją działalność wytwórcy ceramicznych figurek zwani „Bilderbäcker, Bildermacher, Bilderdrucker, Heiligenbäcker” (Wilm 1929, s. 79) oraz „Bildrucker”, a w Niderlandach „beeldedrucker i hillegenbakker” (Neukock 1993, s. 4). Rzemieślnicy ci pojawiają się w źródłach historycznych ok. połowy XV w. (np. we Frankfurcie w 1446 r., w Kolonii w 1449 r., w Utrechcie w 1466 r.)². Nie zajmowali się oni wyłącznie produkcją figurek dewocyjnych, lecz wykonywali także zabawki dziecięce (np. koniki) oraz przedstawienia świecące o nierzadko dość obscenicznej wymowie (Neukock 1993, s. 18-22) i płaskorzeźby.

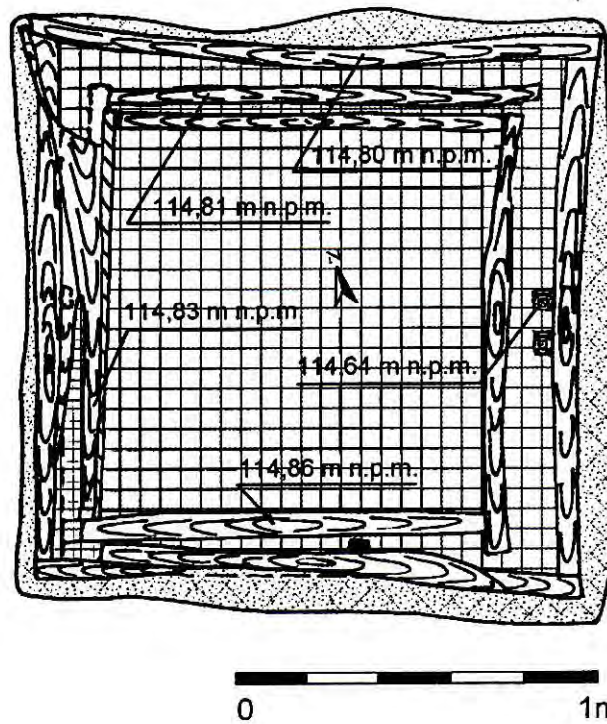
Była to prawdziwie seryjna produkcja przeznaczona dla masowego odbiorcy. Na podstawie analizy zbioru z Kolonii stwierdzono, że rzemieślnicy starali się zminimalizować włożony w pracę wysiłek, stwarzając jednocześnie wrażenie, że ich oferta jest szalenie zróżnicowana. Osiągali ten efekt z zachowaniem tego samego wzorca, zmieniając szczegóły

¹ Badania prowadziła firma „Akme” Zdzisław Wiśniewski sp. z o. o. z Wrocławia.

² Na Śląsku dotychczas nie znaleziono przekazów pisanych na temat działalności „Bilderbäckerów” (informacja M. Golińskiego).

1

2

Ryc. 1. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3: 1 – profil N, 2 – poziom konstrukcji
 Abb. 1. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3: 1 – Profil N, 2 – Konstruktionsniveau

(np. atrybuty). To zjawisko widać wyraźnie na przykładzie wrocławskich figurek świętych niewiast.

Gliniane statuetki powstawały w swej podstawowej masie na pograniczu niemiecko-niderlandzkim, rozpowszechnione są także na terenie Niemiec. Pojawiają się też w krajach słowiańskich, wszędzie tam, gdzie silne były wpływy kultury niemieckiej. Znamy je oprócz Śląska także z Czech, Moraw i Słowacji (Měchurová 1988a i 1988b; Slivka 1991; Velimský 1992). Nie znalazłem jednak dotychczas żadnej wzmianki o występowaniu tego typu wyrobów w niemieckojęzycznej przeciwieństwie Austrii (nie licząc zupełnie niezwyklej figurki z Jois, zob. Felgenhauer-Schmiedt 1984) ani na terenie dzisiejszych Węgier, mimo że w obydwu tych krajach znajdowane są inne przejawy plastyki figuralnej, a mianowicie gliniane

zabawki, akwamanile, a także gliniane negatywowe formy z przedstawieniami niekiedy religijnymi (Holl 1991). Zwłaszcza te ostatnie są uderzająco podobne do produkcji nadreńskich „Bilderbäckerów”, dziwi więc nieco brak figurek. W hanzeatyckiej Lubece statuetki takie uważane są za rzadkie okazy importowane z Nadrenii (Falk 1995, s. 34).

Materiał zabytkowy podzielono na dwie główne grupy: figurki dewocyjne i figurki świeckie. Przedmioty określone jako podstawki klepsydrowate, których – ze względu na szczątkowy stan zachowania – nie można jednoznacznie przypisać do jednej z nich, umieszczono między tymi grupami. Szczegółowy podział, według którego sporządzono katalog, wygląda następująco:

I Figurki dewocyjne

1. Figurki nagiego Dzieciątka Jezus

- całe figurki lub ich fragmenty z czytelnymi atrybutami – 73 okazy
- fragmenty figurek przedstawiających prawdopodobnie Dzieciątka Jezus – 61 egz.
 - a. figurki nagich chłopców bez atrybutów – 3 egz.
 - b. głowy chłopców – 8 egz.
 - c. podstawki najprawdopodobniej figurek Dzieciątka Jezus – 50 egz.
- podstawki sześciokątne – 45 egz.
- podstawki owalne – 5 egz.

2. Figurki świętych niewiast – 14 egz.

- św. Barbara – 7 egz.
- św. Małgorzata – 4 egz.
- św. Jadwiga Śląska – 1 egz.
- św. Katarzyna Aleksandryjska – 1 egz.
- głowa niezidentyfikowanej świętej – 1 egz.

3. Inne przedstawienia dewocyjne – 9 egz.

- św. Krzysztof – 2 egz.
- Chrystus Ukrzyżowany – 1 egz.
- głowa Dzieciątka Jezus w nimbie – 1 egz.
- Ewa – 5 egz.

II Podstawki klepsydrowate – 7 egz.

III Figurki świeckie – 27 egz.

1. Świeckie figurki żeńskie (damy) – 26 egz.
2. Figurka konia z jeźdźcem (rycerz) – 1 egz.

Figurki wyciskano przeważnie w dwuczęściowych ceramicznych formach. Tylko 16 z nich wykonano za pomocą form jednoczęściowych. Ze Śląska znamy dwie dwuczęściowe formy, a właściwie ich połówki (por. Borkowski 1998b, nr kat. 80, 81). Jedna pochodzi z nieznanego miejsca i przechowywana jest w Muzeum Narodowym we Wrocławiu (tabl. 19), drugą zaś znaleziono na pl. Dominikańskim we Wrocławiu i znajduje się w Muzeum Archeologicznym we Wrocławiu. Do produkcji figurek używano tłustej gliny. Domieszka schudzająca w postaci drobnego piasku występuje rzadko, a jeśli zastosowano grubszą domieszka, prowadziło to do pęknięcia przedmiotów w czasie

wypału (tabl. 11: 4). Figurki wypalano w atmosferze utleniającej, co powoduje, że mają one barwy raczej jasne. Ciemne zabarwienie jest wynikiem przepalenia i zapewne jego uzyskanie nie było celem producenta. Przeważa barwa ceglano-czerwona (85 przedmiotów) i szaroróżowa (58 przedmiotów). Jeden fragment ma barwę czarną (nr 156), inny szarobrazową i ceglano-czerwoną z dodatkiem plamy zielonego szkliwa (nr 32, tabl. 2: 3). Ta ostatnia figurka – o fakturze przypominającej kamionkę – wypalona została, podobnie jak wiele innych, w zbyt wysokiej temperaturze. Wiele figurek wypalonych jest nierównomiernie – stąd liczne spękania i gwałtowne zmiany kolorystyczne.

Figurki nie były szklwione. Zauważono wprawdzie 7 kropli lub nieco większych plam szklwa na siedmiu przedmiotach, nie zostały one jednak nałożone intencjonalnie. Plamy szklwa mają barwę brązową (4) egz., zieloną (2) egz. i żółtozieloną (1) egz.

Na powierzchni 51 przedmiotów dostrzeżono ślady wapna, pokrywającego większą lub mniejszą powierzchnię zabytków. Figurki pokryte częściowo wapnem odkrywano już wcześniej na Śląsku. Wydawało się wówczas, że są to pozostałości farby, którą je malowano (Borkowski 1998b, s. 8). W świetle omawianego tu znaleziska, należy ten pogląd zrewidować. Odkryte przedmioty były odpadami i jako takie zostały wyrzucone, a zatem ich malowanie (które nie mogło nastąpić przed wypałem) nie miało najmniejszego sensu. Warstwa, w której odkryto figurki, zawierała grudki zaprawy wapiennej i tym należy tłumaczyć występowanie wapna na powierzchni tych zabytków. Do podobnych wniosków doszła wcześniej R. Neu-Kock (1993, s. 12-13). Ponadto na 25 zabytkach wystąpiły przyklejone do nich niewielkie grudki tlenków żelaza. Zapewne także one pojawiły się dopiero po zdeponowaniu figurek w obiekcie 3.

Znalezisko gromadne z ulicy Kacerska Górka we Wrocławiu stanowi drugi co do liczebności zbiór późnośredniowiecznych figurek z niemieckojęzycznego obszaru Europy. Jest przy tym najdalej na wschód wysuniętym tego typu stanowiskiem i zarazem najstarszym. Podobne zbiory odkryto w Nadrenii: w Wormacji (ponad 90 figurek i 2 formy z XV-początku XVI w. – Hoffmann 1996, s. 161) oraz w Kolonii (ok. 700 fragm. figurek z końca XV w. – Neu-Kock 1993). Znalezisko kolońskie z wielu powodów jest najważniejsze: odkrycia dokonano bowiem podczas badań archeologicznych, dysponujemy więc nie tylko samymi figurkami, ale także pewnymi informacjami o kontekście znaleziska. Najważniejszą z nich jest to, że zbiór fragmentów figurek stanowił hałdę odpadów zlokalizowaną w pobliżu pieca garncarskiego, który zresztą konstrukcją niczym nie różnił się od tych, które były używane do produkcji „zwykłej” ceramiki naczyniowej (Neu-Kock 1993, s. 3). Świadczy to o tym, że producentem figurek – „Bilderbäckerem” – zostawał zapewne mniej lub bardziej utalentowany plastycznie garncarz, pod warunkiem, że istniał popyt na figurki.

Oprócz Wormacji i Kolonii, znamy także liczne znaleziska wskazujące na istnienie analogicznych pracowni w Niderlandach. Odkryto tam nawet piec do wypału figurek. Niestety, wszystkie te odkrycia dokonane zostały w XIX bądź na początku XX w. (Neu-Kock 1993, s. 12), podobnie jak w bliższej nam Saksonii i na Łużycach. Mowa tu o Zwickau i Żytawie (Hoffmann 1996, s. 162-163). To samo dotyczy

warsztatu „Bilderbäckera”, który najprawdopodobniej działał w Dzierżoniowie³.

Odkrycie we Wrocławiu pracowni, która działała wcześniej niż warsztaty koloński, saski oraz łużycki, każe przesunąć nieco wstecz datę rozchodzenia się wzorców z Nadrenii. Być może jest to po trochu wpływ pobożności świętej Jadwigi Śląskiej, która za życia prawie nie rozstawała się z figurką Madonny z Dzieciątkiem (tabl. 18), po śmierci zaś trzymała ją tak mocno w dłoni, że musiano Jadwigę pochować wraz z tym posążkiem (Dola 1995, s. 114-115). Święta była też często przedstawiana z figurką (Karłowska-Kamzowa 1991, s. 96-97).

Oprócz pracowni zrzeszonych w cechu „Bilderbäckerów”, specjalizujących się w produkcji świętych przedstawień, warto tu wspomnieć o zwykłych garncarzach, którzy dodatkowo zajmowali się produkcją figurek – głównie zabawek dziecięcych. Mowa tu o przeważnie pstrokato szklwionych przedstawieniach zwierząt (koni, psów, jeleni, ptaków itd.), postaci ludzkich (głównie rycerzy) i stworzeń fantastycznych (np. centaurów). Pracownie tego typu, i to datowane dużo wcześniej niż pracownie „Bilderbäckerów”, bo już od XII w., znane są z zachodnich Niemiec (np. Coppengrave-Stephan 1981, s. 43; tabl. 78, 79, 80, czy Einbeck-Hoffmann 1996, s. 158, a także z Habichtswald i Epterade – Hoffmann 1996, s. 158-159). Podobne znaleziska znane są z Miśni i Niderlandów z XIV w. (Hoffmann 1996, s. 158), Bramwaldu koło Getyngi (Hoffmann 1996, s. 159) i Otzelbergu w Bawarii (Hoffmann 1996, s. 159). Do najciekawszych jednak zaliczamy piec do wypału naczyń, a także glinianych zabawek, głównie koników, z Brandis koło Lipska, z XIII/XIV w., w którym wiele figurek znaleziono *in situ* (Hoffmann 1996, s. 159-160).

I FIGURKI DEWOCYJNE

Jak już wspomniano, większość odkrytych przedmiotów to figurki dewocyjne. Ponad wszelką wątpliwość zaliczyć tu trzeba 91 przedmiotów, a 61 z dużym prawdopodobieństwem. Daje to razem 152 przedmioty na ogólną liczbę 191 zabytków z ulicy Kacerska Górka. Pięć figurek nagiej kobiety odbitych z tej samej formy raczej przedstawia biblijną Ewę, a więc liczbę tę można jeszcze powiększyć do 157. Siedmiu przedmiotów, ze względu na to, że są

³ Podczas wykopalisk w tym mieście A. Kudła znalazł 4 figurki, z których 3 (Madonny) były odbite z tej samej formy (Kaletyn 1969, s. 299). Są one przechowywane w Muzeum Narodowym we Wrocławiu. Tam też znajdują się fragmenty 31 analogicznych statuetek odkrytych gdzieś na Śląsku w XIX lub w 1 poł. XX w. (Borkowski 1998b nr katalogu 3-5, 18-48). Są one tak podobne do owych trzech, że można przyjąć, że także pochodzą z Dzierżoniowa.

to tylko podstawki, nie sposób zakwalifikować ani do figurek dewocyjnych, ani do świeckich. Natomiast 50 innych podstawek pochodzi najprawdopodobniej z figurek Dzieciątka Jezus. Można to było ustalić, gdyż kilka zachowało się w całości. Tylko 27 przedmiotów nie należy do grupy przedstawień dewocyjnych.

1. FIGURKI NAGIEGO DZIECIĄTKA JEZUS

Wśród figurek dewocyjnych zdecydowanie przeważają przedstawienia nagiego Dzieciątka Jezus. Fragmentów figurek Dzieciątka Jezus znaleziono ponad sto, przy czym różny stan zachowania skłania do ostrożności przy określaniu zwłaszcza małych fragmentów. Oprócz bowiem 8 figurek zachowanych w całości (tabl. 3, 4, 5: 1), znaleziono 65 fragm. zachowanych na tyle, że można przyjąć, że stanowiły część figurki Dzieciątka (tabl. 2). Poza tym odkryto 3 fragm. figurek nagich chłopców, ale bez czytelnych atrybutów (tabl. 5: 2), 8 głów (tabl. 5: 3-7) oraz 50 podstawek (tabl. 6)⁴.

Wśród figurek przedstawiających nagie Dzieciątka Jezus wyróżniono 2 serie odbite z tych samych form. Jedną liczy 2 przedmioty i wyobraża chłopca z koralami na szyi trzymającego w dłoniach ptaka (tabl. 2: 1-2). Druga liczy aż 71 przedmiotów i przedstawia chłopca trzymającego w dłoniach ptaka (tabl. 2: 3-4; 3; 4; 5: 1)⁵. Do tego trzeba dodać jeszcze liczącą 3 przedmioty serię nagich chłopców bez atrybutów (tabl. 5: 2).

Jako atrybut Dzieciątka Jezus przedstawianego jako nagi chłopiec występuje ptak i koral, co jest zgodne z ikonografią tej postaci w sztuce „wysokiej” późnego średniowiecza (tabl. 16). Ptak symbolizuje m.in. duszę (Schiller 1980, s. 187-188). Najpewniej jest nim szczygieł, który, ponieważ żywi się nasionami ciernistych roślin, jest symbolem męki Chrystusa (Forstner 1990, s. 225-226, ryc. 70, por. Velimský 1992, s. 101). Innym ptakiem może być gołąb, który jest symbolem wieloznacznym (Duch Święty, Chrystus, Eucharystia) (Forstner 1990, s. 228-232; Schiller 1980, s. 198). Jako atrybut zarówno Madonny, jak i Dzieciątka występować może także różaniec (Schiller 1980, s. 199-200). W naszym przypadku jest to jednak najprawdopodobniej szczygieł, który łącznie z koralami (ze względu na swoją czerwoną barwę symbolizującą krew) stanowi zapowiedź Męki Pańskiej.

⁴ Oprócz figurek nagiego Dzieciątka Jezus znaleziono jeszcze głowę w nimbie stanowiącą fragment innego typu statuetki Dzieciątka Jezus oraz fragment figurki Chrystusa Ukrzyżowanego. Wraz z figurkami św. Krzysztofa zaliczono je do grupy 3 – innych przedstawień dewocyjnych.

⁵ Serie te różnią się właściwie tylko występowaniem lub brakiem koralu.

2. FIGURKI ŚWIĘTYCH NIEWIAST

Drugą co do liczebności grupę wśród figurek dewocyjnych, stanowią „święte niewiasty” (14 egz.). Święte, rozpoznawalne po atrybutach, to: Barbara (7 figurek), Małgorzata (4 figurki), Jadwiga Śląska (1 figurka), Katarzyna Aleksandryjska (1 figurka). Znaleziono ponadto głowę figurki, która mogła przedstawiać którąś z wyżej wymienionych.

Stwierdzono dwie serie świętych Barbar (bardzo podobne, lecz różniące się wielkością): pierwsza liczy 4 figurki, a druga 3.

Najliczniejsze figurki – św. Barbary, wykonywane były w dwóch wariantach – większym (tabl. 7: 1-3; tabl. 8: 1) i mniejszym (tabl. 8: 2-4). Atrybutem św. Barbary jest wieża (Janicka-Krzywda 1993, s. 31). Popularność tej świętej można tłumaczyć tym, że jej wstawiennictwo chroni od piorunów (Attwater, John 1977, s. 63). Święta Małgorzata przedstawiona została na 4 figurkach (tabl. 9: 1-4), a jej atrybutem jest smok (Attwater, John 1977, s. 272-273, 417).

Patronka Śląska – św. Jadwiga wystąpiła tylko raz (tabl. 10: 1). Jej atrybuty to but i model kościoła (Janicka-Krzywda 1993, s. 92; Attwater, John 1977, s. 198-199, por. Wachowski 1998).

Również św. Katarzyna Aleksandryjska reprezentowana jest przez jedną figurkę (tabl. 8: 2). Rozpoznać ją można po atrybucie w postaci koła (Janicka-Krzywda 1993, s. 51; Attwater, John 1977, s. 239, 416).

Wszystkie omówione figurki są do siebie bardzo podobne. Producent zmieniał tylko atrybuty. Dlatego głowa w koronie (tabl. 10: 3) nie może być przypisana konkretnej świętej. Taką samą koronę ma figurka św. Barbary (tabl. 7: 3) i świętej Katarzyny (tabl. 10: 2).

3. INNE PRZEDSTAWIENIA DEWOCYJNE

„Męskie” figurki dewocyjne stanowią mniejszość. Zidentyfikowano 4 okazy – 2 odbite w tej samej formie figurki św. Krzysztofa (tabl. 11: 1-2), 1 Chrystusa Ukrzyżowanego (tabl. 11: 3) oraz 1 Dzieciątka Jezus (tabl. 11: 4).

Świętego Krzysztofa można rozpoznać po podkasanej szacie i kosturze (określanym też jako maczuga) w dłoni (Janicka-Krzywda 1993, s. 53). W średniowieczu uważano powszechnie, że spojrzenie na jego wizerunek chroni w tym dniu od zła (Attwater, John 1977, s. 254).

Figurka Chrystusa Ukrzyżowanego wyróżnia się nie tylko tematyką, ale także wyższą jakością artystyczną. Przedstawienie Ukrzyżowanego znamy z Wrocławia z tylnej części formy do odbijania figurek. Znaleziono ją w wypełnisku fosy na pl. Dominikańskim (Borkowski 1998b, nr kat. 81, tabl. 39: 3, 4).

Z kolei głowa Dzieciątka Jezus w nimbie, pod względem techniki wykonania zbliżona do większości omawianych tutaj dzieł, nie ma żadnych analogii na Śląsku.

Pięć figurek, przedstawiających nagą kobietę zakrywającą łono najprawdopodobniej liściem figowym, (nr kat. 153–157, tabl. 12: 1) uznać należy najpewniej za przedstawienie biblijnej Ewy i także zaliczyć do plastyki dewocyjnej. Z drugiej jednak strony z Kolonii znane są przedstawienia, które można by określić jako pornograficzne (Neu-Kock 1993, s. 18–21), więc może i te figurki należą do tego nurtu drobnej plastyki. Tym bardziej, że liść figowy jest symbolem grzechu (Forstner 1990, s. 163).

Dewocyjne motywy ikonograficzne z Wrocławia są, ogólnie rzecz biorąc, podobne do zaobserwowanych w Nadrenii (Neu-Kock 1993, s. 13–18). W Kolonii najwięcej znaleziono figurek Dzieciątka Jezus, przedstawienia zaś Chrystusa jako dorosłego mężczyzny są bardzo rzadkie. Święte niewiasty reprezentowane są tam także przez Katarzynę, Barbarę i Małgorzatę, a wśród „męskich” świętych dominuje Krzysztof. Dziwi tylko zupełny brak w materiale wrocławskim przedstawień maryjnych. W związku z tym nasuwa się przypuszczenie, że figurki dam, uznane za przedstawienia świeckie, mogą być właśnie „brakującymi” Madonnami. Nie mają one wprawdzie zwykle towarzyszących Marii atrybutów jak Dzieciątko czy jabłko, ale większość z nich ma pas, który może być odczytany jako symbol cnoty (Forstner 1990, s. 449–451). Należy zwrócić tutaj także uwagę na lokalną świętą – Jadwigę Śląską. Jej figurka jest jeszcze jednym dowodem miejscowej produkcji glinianych statuetek.

FUNKCJA FIGUREK DEWOCYJNYCH

Figurki rozprowadzane przez kupców wśród szerokich rzesz ludności zaspokajały potrzebę osobistego i konkretnego kontaktu ze sferą *sacrum*, czy to jako wota składane w ofierze, czy to jako element domowych ołtarzy, czy też w końcu jako materialny dowód odbycia pielgrzymki. Za prototypy domowych ołtarzy R. Neu-Kock uznaje np. ołtarz skrzydłowy, przechowywany w kolońskim Muzeum Diecezjalnym, datowany na 1440 r., który w partii środkowej zawiera scenę Zwiastowania wykonaną z gliny, czy też ołtarzyk z Wilhelm-Hack-Museum w Ludwigshafen z centralną terakotową sceną Narodzin i malowanymi skrzydłami, także z XV w. (Neu-Kock 1993, s. 23–24). Autorka ta przyjmuje jednak, że większość figurek dewocyjnych znajdowała swoje miejsce nie w obrębie ołtarzyków, lecz w różnych przestrzeniach życia codziennego: na gzymsach, półkach, piecach itd. (Neu-Kock 1993, s. 24). Wiele kolońskich

statuetek przedstawiających Dzieciątka wykazuje silne nawiązania do współczesnych im dzieł graficznych. Na grafikach zaś, siłą rzeczy znacznie bogatszych, dostrzec można wiele dodatkowych szczegółów rzucających nieco światła na funkcję tych przedmiotów. Otóż występują tam taśmy, na których wypisane są życzenia noworoczne (tabl. 16). Tak więc figurki Dzieciątka mogły być noworocznymi podarunkami (Neu-Kock 1993, s. 24). Również figurki przedstawiające kobiety, których ręce tworzą okrągłe zagłębienie (niewystępujące na Śląsku) niektórzy autorzy proponują uznać za podarunki z okazji chrztu (Gröber 1928, s. 12–13). W owych zagłębieniach miałyby znajdować się moneta. Wydają się to potwierdzać znajdowane w nich ślady metalu (por. Lappe, Römhild 1990, s. 258). Wota w postaci figurek chłopców zawieszane we wnętrzu kościoła lub na jego fasadzie można dostrzec na obrazach Hansa Mairsa von Landshut oraz Jana Pollacka (Neu-Kock 1993, s. 24–25). Niektóre figurki Dzieciątka mogły być układane w żłóbkach-kołyskach. Zwyczaj ten zapoczątkowany przez św. Franciszka z Asyżu (Delaruelle 1955a, s. 450) rozpowszechnił się zwłaszcza w żeńskich klasztorach (np. u klarysek) (Neu-Kock 1993, s. 25–26; Richter, Standke 1991, s. 42–43). Wizja świata św. Franciszka, oparta na Ewangeli, była zgodna z potrzebami duchowymi społeczeństwa XIII w. Jego wpływ zaznacza się w wielu dziedzinach – w formach pobożności, w życiu społecznym, w sztuce i w literaturze (Delaruelle 1955a, s. 450). Przedstawienia Chrystusa cierpiącego na krzyżu czy narodzonego w żłóbku docierają wszędzie, stają się – teraz dopiero ostatecznie – podstawowymi symbolami chrześcijaństwa.” (Kłoczowski 1984, s. 182–183). Poprzez Ewangelię św. Franciszek „odkrył na nowo” dzieciństwo Chrystusa i zaapelował do uczuć religijnych, które nie będą od tej pory tylko adoracją, ale wzbogacą się o wszystkie uczucia ludzkie (Delaruelle 1955a, s. 465).

Święty Franciszek wywarł wpływ na modlitwę. Rozluźnienie i przełamanie sztywnych form tradycyjnego życia kościelnego wydało owoce w postaci osobistego przeżywania modlitwy. Życie religijne późnego średniowiecza ma cechy wyraźnie indywidualistyczne (Delaruelle 1955b, s. 536; Haimeri 1952, s. 34). „W środowiskach elit religijnych, zwłaszcza na uniwersytetach i w niektórych klasztorach, spotykamy już od XIV w. przejawy nowej postawy religijnej – *devotio moderna*; w sensie szerszym (...) oznaczała ta postawa przede wszystkim nacisk na wewnętrzne, własne, bogate życie religijne jako rzecz ważniejszą od praktyk zewnętrznych i różnych rytów...” (Kłoczowski 1984, s. 181). Zakon franciszkański rozniósł idee świętego daleko poza jego ojczystą Italię. E. Delaruelle twierdzi wręcz, że Europa stała się franciszkańska, i że fakt ten nadał Za-

chodowi oblicze, które zachowuje do dziś (Delaruelle 1955a, s. 466). Zakony mendykanckie dotarły także na ziemię polskie. Ich pojawienie się zbiegło się w czasie z intensywnymi przemianami organizmów miejskich dokonującymi się około połowy XIII w. (Piekalski 1995, s. 132). Rola zakonów żebrzących w upowszechnieniu nowych form religijności była ogromna. Franciszkanie i dominikanie byli ludźmi aktywnymi, mobilnymi, penetrującymi różne środowiska i – co chyba najważniejsze – świadomymi, że kryzysowa sytuacja zachodniego chrześcijaństwa wymaga nawiązania kontaktu z „kulturą świecką” (Vasoli 1978, s. 440-441).

Dodać tutaj warto, że oprócz znanych archeologom glinianych figurek dewocyjnych, podobne funkcje pełniły także inne rzeźby. Znane są statuetki Madonny, Chrystusa i świętych umieszczane na fasadach budynków (Küppers 1974, s. 11). W samej Moguncji przed 1945 r. znajdowały się podobno 183 takie figury (Hausmadonnen) wykonane z kamienia lub drewna (Böer 1960, s. 1). Oprócz tego w późnym średniowieczu występowały figurki z kości słoniowej przedstawiające najczęściej Madonnę (Hegemann 1981, s. 27; Pelka 1923, s. 166-229). Cały ten zespół niewielkich rzeźb czerpie pomysły z gotyckiej sztuki monumentalnej. Najprostszym i najpośledniejszym gatunkiem wśród nich są właśnie omawiane w niniejszej pracy gliniane figurki. Przykładem otoczonej wielką czcią figurki jest XVI-wieczna woskowa statuetka Dzieciątka Jezus przywieziona z Hiszpanii do Czech (Pražské Jezulátko) (Novotný 1948) oraz ceramiczna, najprawdopodobniej średniowieczna, figurka Dzieciątka ułożona w srebrnej kołysce, przechowywana w bazylice trzebnickiej. O pobożności św. Jadwigi Śląskiej wspomniano już wyżej.

„»Święty obraz« – pisze W. F. Deichmann o sztuce wczesnochrześcijańskiej – wymaga bogobojnego skupienia i modlitwy. Reprezentuje świętość, którą sam przedstawia. Natomiast obraz otoczony czcią jest sam obiektem kultu, a wierni identyfikują go ze świętością, którą przedstawia. Stąd też podczas malowania obrazów kultowych dodawano nawet do farb rozdrobnione cząsteczki relikwi przedstawianej postaci, aby nadać wizerunkowi magiczną siłę namalowanego świętego.” (Deichmann 1994, s. 243).

„W ostatnich wiekach średniowiecza mnożą się na Zachodzie wzmianki o obrazach, które zachowują się jak istoty żywe – w sposób bierny (wrażliwość, emocje) lub czynny (zdolność działania, poruszania się, dotykania, uderzania tego, kto prowokuje reakcję itd.). Przekazy te, dotyczące zarówno rzeźb, jak i malarstwa, znajdują się przede wszystkim w dziełach hagiograficznych oraz w zbiorach exemplów. (...). Wydarzenia tego typu są częściej wspomniane w XIII w., (...). Przedstawione w formie tekstów exemplów

starają się nakłaniać wiernych do szacunku dla rzeczy świętych i wywoływać zbawienny lęk przed immanentną sprawiedliwością Boga, a także umożliwiać wiernym wyczekiwanie na bezpośrednią interwencję boską w sprawy ludzkie. Przez długi czas rzecz dotyczyła jedynie Chrystusa i Marii. Od XIII w., a zwłaszcza w XIV i XV stuleciu, w scenach pojawiają się z kolei święci. (...). W związku z odrzuceniem przez katarów i waldensów świętych obrazów i ich kultu, Kościół był od początku XIII w. zmuszony do położenia nacisku na rzeczywistą obecność Boskości w rzeczach świętych, zarówno gdy idzie o poświęcone hostie, jak i dzieła sztuki. Nie należy przeto widzieć w tych epizodach jedynie owocu prostych wierzeń ludowych czy »folklorystycznych«, nawet jeśli pedagogiczne chęci kleru mogły zakorzenić się w koncepcjach tego typu. Na wszystkich poziomach kultury, w samej rzeczy, wierzone i stwierdzano, że w tych świętych obrazach znajduje się coś więcej niż proste odbicie świata niebiańskiego. Sama scholastyka kładąc nacisk na zdolność znaku do reprezentowania, w sensie etymologicznym terminu, rzeczywistości oznaczanej, uczestniczyła w pewnej mierze we wprowadzaniu zamieszania w tej dziedzinie. Ludzie proszą, ograniczając się do wyciągania z tych teoretycznych stwierdzeń wniosków ostatecznych, przypisują pewnym obrazom zdolności interweniowania w świat fizyczny i nadnaturalną władzę. W końcu średniowiecza przeważa przekonanie, że stanowią one miejsce kontaktu i możliwej mediacji między zaświatami a tym co na ziemi, co z kolei miało spowodować odrzucenie, przez reformatorów, wszystkich wizerunków oraz gwałtowność protestanckiego ikonoklazmu” (Vauchez 1992, s. 240-241).

II PODSTAWKI KLEPSYDROWATE

Znaleziono 7 tego rodzaju przedmiotów (tabl. 12: 2-4). Chociaż widać na nich białe stopy, nie pasują do figurek Dzieciątka Jezus, które miały podstawki płaskie, o kształcie sześciokątnym lub owalnym. Być może są to podstawki figurek Ewy?

III FIGURKI ŚWIECKIE

Jest ich zdecydowanie mniej, znaleziono bowiem tylko 26 okazów. Przeważają w tej grupie figurki żeńskie, przedstawiające damy w strojach z epoki. Wyodróżniono 2 serie: pierwsza, złożona z 5 figurek (tabl. 13: 1-4), przedstawia kobietę w sukni bez płaszcza i druga, złożona z 21 przedmiotów (tabl. 14:1-5) przedstawia kobietę z długim warkoczem, w sukni ściągniętej ozdobnym pasem i w płaszczu.

Ubiór widoczny na figurkach nr 170-191 zaliczyć należy do stroju reprezentacyjnego, dlatego okre-

ślono noszące je postacie jako damy. Na strój ten składała się suknia wierzchnia z trójkątnym dekoltem, przepasana długim i wąskim pasem z kolistymi okuciami. Na suknię narzucony jest jeszcze płaszcz zawiązywany pod szyją. Bardzo podobny strój ma postać Elżbiety lub Małgorzaty Brandenburskiej na powstałym ok. 1435-1436 r. nagrobku w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy⁶. Suknię wierzchnią księżnej (tabl. 17: 1) M. Gutkowska-Rychlewska (1968, s. 281, ryc. 356) określiła jako *surcot ouvert*. K. Turska uważa, że strój ten nie jest typowym przykładem zachodnich okryć typu *surcot ouvert*. Przypuszcza, że może mieć charakter lokalny (Turska 1987, s. 99-100)⁷. Niemniej jednak mamy do czynienia ze strojem reprezentacyjnym XIV i początku XV w., pozostającym pod bardzo silnym wpływem mody zachodniej, głównie francuskiej, być może z pewnymi miejscowymi dodatkami (Turska 1971, s. 658-659; 1987, s. 153-163). Czyni to nasze figurki jeszcze ciekawszymi, bowiem jak słusznie pisze K. Turska (1974, s. 15): „w badaniach tych dużą wartość jako źródła ikonograficzne ma bezimienna, niewysokiej klasy twórczość artystyczna, uchodząca niejednokrotnie uwadze historyków sztuki. Naiwność, z jaką przedstawiano w niej odzież, wyklucza konwencjonalność, a tym samym daje większe prawdopodobieństwo wiernego przekazywania form używanej odzieży.”

Osobne zagadnienie stanowi pas. Wydaje się, że pas noszony przez damy (nr kat. 170-191) zaliczyć można do grupy III, typu A, odmiany 1 wyróżnionej przez K. Wachowskiego (2002, s. 253-255). Pasy takie charakteryzują się okuciami wyłącznie w postaci niezdobionych tarczek z otworem i datowane są od początku XIV do końca XV w. Ze względu na schematyzm przedstawienia nie można jednak zupełnie wykluczyć, że „*Bilderbäcker*” chciał zobrazować pas zdobiony bogaciej, jednak nie pozwoliły mu na to skromne środki wyrazu plastycznego, którymi dysponował. Zaopatrzył go więc, być może, tylko w najbardziej charakterystyczne elementy. Zachowane w całości lub zrekonstruowane długie pasy z XIV w. mają ponad jeden metr długości, a najdłuższy – przechowywany w nowojorskim Metropolitan Museum of Arts – mierzył 176,5 cm (Fingerlin 1971, s. 121). Wąski pas zdobiony okuciami o końcówce zwisającej niemal do stóp był typowym elementem ubioru reprezentacyjnego w XIV w. (Turska 1987, s. 153, 155).

⁶ Dawniej uważano, że jest to nagrobek księżnej legnickiej Anny powstały ok. 1400 r. (Kębiński 1969, s. 37-38, ryc. 100).

⁷ *Surcot ouvert* to „suknia kobieca bez rękawów z głęboko wykrojonymi pachami, luźna, noszona na spodniej, obcisłej tunice. Podszyta futrem albo podszewką, garnirowana krótkowłosym futrem.” (Turska 1987, s. 232).

Podobne, ale bardziej schematycznie przedstawione ubiory prezentowane są przez figurki z Dzierżoniowa i z zamku Szczyrba w Gniewoszowie (ta ostatnia datowana jest na XIV-XV w.; Francke 1993, s. 355). Ze względu na to, że postacie kobiece trzymają w dłoniach kuliste przedmioty (najprawdopodobniej jabłka – tabl. 17: 2-3) określono je jako *Madonny* (Borkowski 1998b, nr kat. 3-7). Bardzo podobne ceramiczne figurki z Górnych Łużyc (Görlitz, Zittau, Lubań) oraz dwie dalsze, przechowywane w muzeach Norymbergi i Hamburga, określane są jako renesansowe, a noszone przez nie stroje jako utrzymane w stylu wczesnego włoskiego renesansu (Hoffmann 1996, s. 147-148, 185-186). Zarówno datowanie, jak i określenie kostiumologiczne wymaga korekty. Podobnie jak egzemplarze wrocławskie pochodzą one zapewne z początku XV w. i prezentują modę gotycką z XIV-XV wieku.

Jeśli chodzi o ubiory widoczne na figurkach (nr kat. 165-169), niestety, niewiele można powiedzieć. Wydaje się, że prezentują modę z początku XV w., a ich szaty to chyba późna forma *houppelande* (Turska 1974, s. 6).

Jedyna figurka męska przedstawia konnego rycerza (tabl. 15). Jest to pierwszy tego typu konik odkryty na Śląsku, a znamy ich z Europy już ok. 50 sztuk (Borkowski 1998b, s. 21-22). Wszystkie wykonywane były ręcznie i przeważnie szklwione (Borkowski 1998b, s. 25-26). Należy je uznać za uboczne produkty garncarza. Tymczasem przedmiot z ulicy Kacerska Górka jest wyrobem „*Bilderbäckera*” i znajduje liczne analogie na zachodzie – w Saksonii (Hoffmann 1996, s. 177-180) i w Kolonii (Neu-Kock 1993, s. 18, 59). Należy go zaliczyć do zabawek (por. Borkowski 1999).

* * *

Podsumowując należy stwierdzić, że na ulicy Kacerska Górka we Wrocławiu odkryto jeden z największych zbiorów średniowiecznych drobnych figurek glinianych w Europie, stanowiący ślad działalności wyspecjalizowanego rzemieślnika. Pozostawał on pod silnym wpływem ośrodków zachodnioeuropejskich (nadreńskich), a być może stamtąd pochodził. Zarówno sposoby produkcji, jak i asortyment motywów ikonograficznych znajdują bowiem niemal bezpośrednie analogie w Nadrenii. „*Bilderbäcker*” działający na Śląsku, musiał jednak zaspokajać miejscowe gusty, stąd też, być może, niektóre prezentowane przez niego stroje mają charakter środkowoeuropejski, a na pewno lokalne cechy ma przedstawienie świętej Jadwigi Śląskiej.

Datowanie znaleziska na 1 poł. XV w. czyni go najstarszym wśród odkryć tego typu i jest też zarazem najdalej wysuniętym na wschód.

KATALOG

I FIGURKI DEWOCYJNE

1. Figurki nagiego Dzieciątka Jezus

Całe figurki lub ich fragmenty z czytelnymi atrybutami – 73 przedmioty

Seria 1 – 2 przedmioty (figurki 1-2 wykonane zostały prawdopodobnie w tej samej formie)

1. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Na szyi chłopca znajduje się naszyjnik. Utrącona lewa ręka oraz nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,3 cm. Miejsce znalezienia: ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5. Przechowywany: Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu. Lit.: Bykowski i in., 2000, s. 201-206. Chron.: 1. poł. XV w. Tabl. 2: 1.

Uwaga: Miejsce znalezienia, przechowywania, jak też literatura i chronologia dla poz. kat. 2-191 są takie same, jak przy poz. kat. 1.

2. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Na szyi chłopca znajduje się naszyjnik. Utrącona podstawa i część głowy. Zachowana wys. 9,7 cm. Tabl. 2:2.

Seria 2 – 71 przedmiotów (figurki 3-73 wykonane zostały w tej samej formie)

3. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,1 cm.

4. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szary. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 6,8 cm.

5. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, nogi i podstawa. Na plecach plamka brązowego szkliwa. Zachowana wys. 7,0 cm.

6. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szary. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,0 cm.

7. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,9 cm.

8. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,2 cm.

9. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Fi-

gurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,0 cm.

10. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,8 cm.

11. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szarosiny. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,9 cm.

12. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,3 cm.

13. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,8 cm.

14. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor różowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,0 cm.

15. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,0 cm.

16. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,1 cm.

17. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,8 cm.

18. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,5 cm.

19. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,2 cm.

20. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej

Ryc. 2. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:

1 – fragment figurki Dzieciątka Jezus, nr kat. 1, 2 – fragment figurki Dzieciątka Jezus, nr kat. 2,
3 – fragment figurki Dzieciątka Jezus, nr kat. 32, 4 – fragment figurki Dzieciątka Jezus, nr kat. 38

Abb. 2. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

1 – Fragment der Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 1, 2 – Fragment der Figurine des Jesuskindes,
Katalognummer 2, 3 – Fragment der Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 32,
4 – Fragment der Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 38

wej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, lewa ręka i podstawa. Zachowana wys. 7,2 cm.

21. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot spękany na szwach. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,8 cm.

22. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,9 cm.

23. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Na prawym boku plama brązowego szkliwa. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,1 cm.

24. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Przedmiot popękany na szwach i na plecach. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,7 cm.

25. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Przedmiot popękany na szwach. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 6,9 cm.

26. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,1 cm.

27. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem i jest nieco popękany. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,1 cm.

28. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem i jest nieco popękany. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,2 cm.

29. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem i jest mocno popękany. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,4 cm.

30. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem i jest nieco popękany. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 6,5 cm.

31. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Przedmiot jest nieco popękany. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,7 cm.

32. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szarobrazowy i ceglasty. Miejscami przedmiot jest bardzo silnie wypalony i przypomina kamionkę. Jest też nieco popękany, zwłaszcza na szwach. Prawa ręka pokryta jest częściowo zielonym szkliwem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 6,0 cm. Tabl. 2: 3.

33. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny. Przedmiot pokryty częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,3 cm.

34. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Przedmiot jest nieco popękany. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,6 cm.

35. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Przedmiot jest nieco popękany. Pokryty jest też częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,8 cm.

36. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 6,9 cm.

37. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Na skrzydle ptaka znajduje się kropka brązowego szkliwa. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem i jest popękany na szwach. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,5 cm.

38. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglasczerwony. Na prawej nodze (głównie z tyłu) znajduje się plama brązowego szkliwa. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona głowa, część prawego ramienia oraz nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,2 cm. Tabl. 2: 4.

39. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Na czole znajduje się kropka brązowego szkliwa. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem i jest popękany na szwach. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,9 cm.

40. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem i jest mocno popękany. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys. 8,4 cm.

wej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utracone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,0 cm.

41. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem i jest popękany na szwach. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utracona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 6,7 cm.

42. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utracone nogi i podstawa. Zachowana wys. 9,2 cm.

43. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utracona głowa, nogi i podstawa. Zachowana wys. 5,5 cm.

44. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawiała nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko nogi bez podstawy i część torsu, na którym widać końcówkę ogona ptaka. Zachowana wys. 5,0 cm.

45. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Zachowana w całości figurka antropomorficzna wykonana w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Wys. 10,05 cm, szer. sześciokątnej w przybliżeniu podstawy 2,85 cm. Tabl. 3:1.

46. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Zachowana w całości figurka antropomorficzna wykonana w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Wys. 10,3 cm, szer. sześciokątnej w przybliżeniu podstawy 2,95 cm. Tabl. 3:2.

47. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Zachowana niemal w całości figurka antropomorficzna wykonana w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Brak fragmentu lewej nogi. Wys. 10,2 cm, szer. sześciokątnej w przybliżeniu podstawy 2,9 cm. Tabl. 4:1.

48. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Zachowana w całości figurka antropomorficzna wykonana w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Wys. 10,0 cm, szer. sześciokątnej w przybliżeniu podstawy 3,05 cm. Tabl. 4:2.

49. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Zachowana w całości figurka antropomorficzna wykonana w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Wys. 9,8 cm, szer. owalnej w przybliżeniu podstawy 2,6 cm. Tabl. 4:3.

50. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Zachowana w całości figurka antropomorficzna wykonana w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dło-

niach ptaka. Wys. 10,1 cm, szer. owalnej w przybliżeniu podstawy 2,7 cm. Tabl. 3:3.

51. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Zachowana w całości figurka antropomorficzna wykonana w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Niewielki ubytek ponad lewą stopą. Wys. 10,55 cm, szer. sześciokątnej w przybliżeniu podstawy 3,0 cm. Tabl. 3:4.

52. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Zachowana w całości figurka antropomorficzna wykonana w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Wys. 10,5 cm, szer. owalnej w przybliżeniu podstawy 2,8 cm. Tabl. 4:3. Tabl. 5:1.

53. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Brak głowy. Zachowana wys. 8,25 cm, szer. owalnej w przybliżeniu podstawy 2,9 cm.

54. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Zachowana w całości figurka antropomorficzna wykonana w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Wys. 9,95 cm, szer. sześciokątnej w przybliżeniu podstawy 2,65 cm. Tabl. 4:4.

55. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy i szaroczarny. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Brak głowy. Zachowana wys. 8,35 cm, szer. klepsydrowatej w rzucie poziomym podstawy 2,85 cm.

56. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy i szaroczarny. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utracona podstawa. Zachowana wys. 9,1 cm.

57. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony i szaroczarny. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utracona podstawa. Zachowana wys. 9,3 cm.

58. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utracona podstawa. Zachowana wys. 9,0 cm.

59. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utracona podstawa. Zachowana wys. 9,15 cm.

60. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utracona podstawa. Zachowana wys. 8,7 cm.

Ryc. 3. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:

1 – figurka Dzieciątka Jezus, nr kat. 45, 2 – figurka Dzieciątka Jezus, nr kat. 46,

3 – figurka Dzieciątka Jezus, nr kat. 50, 4 – figurka Dzieciątka Jezus, nr kat. 51

Abb. 3. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

1 – Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 45, 2 – Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 46,

3 – Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 50, 4 – Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 51

Ryc. 4. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:

1 – figurka Dzieciątka Jezus, nr kat. 47, 2 – figurka Dzieciątka Jezus, nr kat. 48,

3 – figurka Dzieciątka Jezus, nr kat. 49, 4 – figurka Dzieciątka Jezus, nr kat. 54

Abb. 4. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

1 – Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 47, 2 – Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 48,

3 – Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 49, 4 – Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 54

61. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 9,1 cm.
62. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 9,15 cm.
63. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 8,85 cm.
64. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa i lewa noga. Zachowana wys. 8,75 cm.
65. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa, obie nogi i prawe ramię. Zachowana wys. 7,4 cm.
66. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 8,9 cm.
67. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 9,1 cm.
68. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 9,05 cm.
69. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 9,0 cm.
70. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 9,2 cm.
71. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 8,9 cm.
72. Wrocław, pl. Dominikański

Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone obie nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,1 cm.

73. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawia nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Utrącone obie nogi i podstawa. Zachowana wys. 7,3 cm. Miejsce znalezienia: ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5. Przecho- wywany: Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu. Literatura: Bykowski i in., 2000, s. 201-206. Chronologia: 1 poł. XV w. Uwaga: figurki 3-73 wykonane zostały w tej samej formie.

Fragmenty figurek przedstawiających prawdopodobnie Dzieciątka Jezus – 61 przedmiotów

a. figurki nagich chłopców bez atrybutów

Seria 1 – 3 przedmioty (figurki 74-76 wykonane zostały w tej samej formie)

74. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem, zwłaszcza na głowie i plecach. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 6,0 cm.

75. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem, zwłaszcza na głowie. Utrącona na wysokości kolan. Zachowana wys. 5,5 cm.

76. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)
Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor różowawy. Figurka przedstawia nagiego chłopca. Utrącona częściowo lewa ręka oraz nogi i podstawa. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Zachowana wys. 5,8 cm. Tabl. 5:2.

b. głowy chłopców – 8 przedmiotów

77. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Głowa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowana wys. 2,4 cm.

78. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Głowa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowana wys. 2,3 cm.

79. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Głowa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny. Przedmiot pokryty częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowana wys. 2,2 cm.

80. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus
Głowa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowana wys. 2,3 cm. Tabl. 5:3.

Ryc. 5. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:

1 – figurka Dzieciątka Jezus, nr kat. 52, 2 – fragment figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 76, 3 – głowa figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 80, 4 – głowa figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 81, 5 – głowa figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 82, 6 – głowa figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 83, 7 – głowa figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 84

Abb. 5. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

1 – Figurine des Jesuskindes, Katalognummer 52, 2 – Fragment der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 76, 3 – Kopf der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 80, 4 – Kopf der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 81, 5 – Kopf der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 82, 6 – Kopf der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 83, 7 – Kopf der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 84

81. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus

Głowa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony i szaroczarny. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowana wys. 2,2 cm. Tabl. 5:4.

82. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus

Głowa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowana wys. 2,2 cm. Tabl. 5:5.

83. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus

Głowa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowana wys. 2,1 cm. Tabl. 5:6.

84. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus

Głowa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowana wys. 2,3 cm. Tabl. 5:7.

c. podstawki najprawdopodobniej figurek Dzieciątka Jezus

podstawki sześciokątne – 45 przedmiotów

85. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys.: 1,7 cm.

86. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony i szaroczarny. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,4 cm, szer. podstawy 3,85 cm.

87. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy, lewa noga do kolana oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 3,3 cm, szer. podstawy 2,85 cm.

88. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,35 cm, szer. podstawy 3,0 cm.

89. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,3 cm, szer. podstawy 3,85 cm.

90. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,4 cm, szer. podstawy 3,0 cm. Tabl. 6:1.

91. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,5 cm, szer. podstawy 2,8 cm.

92. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,35 cm, szer. podstawy 2,55 cm. Tabl. 6:2.

93. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,5 cm, szer. podstawy 2,8 cm.

94. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,55 cm, szer. podstawy 3,15 cm.

95. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,65 cm, szer. podstawy 3,0 cm.

96. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,3 cm, szer. podstawy 2,85 cm.

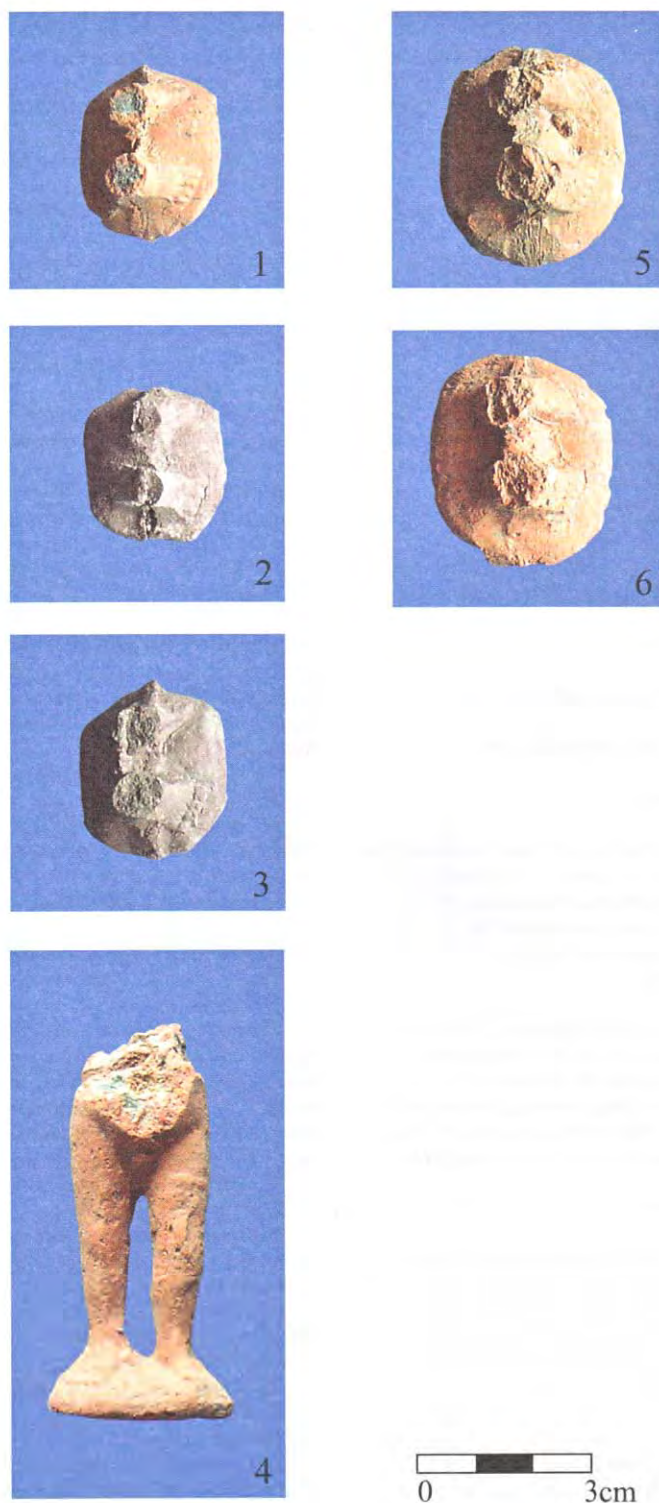
97. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,5 cm, szer. podstawy 2,8 cm.

98. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Podstawka figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny. Figurka przedstawiała zapewne nagiego chłopca trzymającego w dłoniach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do sześciokąta. Zachowana wys. 1,5 cm, szer. podstawy 2,95 cm.

99. Wrocław, pl. Dominikański
Dzieciątko Jezus (?)

Ryc. 6. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:

1 – sześciokątna podstawka figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 90, 2 – sześciokątna podstawka figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 92, 3 – sześciokątna podstawka figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 122, 4 – dolna część figurki Dzieciątka Jezus (?) z owalną podstawką, nr kat. 130, 5 – owalna podstawka figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 131, 6 – owalna podstawka figurki Dzieciątka Jezus (?), nr kat. 132

Taf.6. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

1 – sechseckiger Sockel der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 90, 2 – sechseckiger Sockel der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 92, 3 – sechseckiger Sockel der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 122, 4 – Unterteil der Figurine des Jesuskindes (?) mit ovalem Sockel, Katalognummer 130, 5 – ovaler Sockel der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 131, 6 – ovaler Sockel der Figurine des Jesuskindes (?), Katalognummer 132

niach ptaka. Zachowały się tylko stopy oraz płaska podstawa o kształcie zbliżonym do owalu. Zachowana wys. 1,3 cm, szer. podstawy 3,8 cm. Miejsce znalezienia: ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5. Przechowywany: Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu. Literatura: Bykowski i in., 2000, s. 201-206. Chronologia: 1 poł. XV w.

2. Figurki świętych niewiast – 14 przedmiotów

Seria 1 – 4 przedmioty (figurki 135-138 wykonane zostały w tej samej formie)

135. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Barbara

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i dekoltem w kształcie litery V. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – wieżę. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 5,4 cm. Tabl. 7:1.

136. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Barbara

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i dekoltem w kształcie litery V. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – wieżę. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 5,4 cm. Tabl. 7:2.

137. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Barbara

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i dekoltem w kształcie litery V. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – wieżę. Głowa w koronie. Utrącona podstawa. Zachowana wys. 5,5 cm. Tabl. 7:3.

138. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Barbara

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Postać trzyma w lewej ręce atrybut – wieżę. Podstawa półkolistą. Brak głowy i górnej części z prawej strony. Zachowana wys. 4,65 cm. Tabl. 8:1.

Seria 2 – 3 przedmioty (bardzo podobne do 135–138 tylko mniejsze i mniej szczegółowe. Figurki 139-141 wykonane zostały w tej samej formie)

139. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Barbara

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – wieżę. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 4,1 cm. Tabl. 8:2.

140. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Barbara

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – wieżę. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 3,9 cm. Tabl. 8:3.

141. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Barbara

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona

na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – wieżę. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 4,0 cm. Tabl. 8:4.

Seria 3 – 4 przedmioty (figurki 142-145 wykonane zostały w tej samej formie)

142. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Małgorzata

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – smoka. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 4,9 cm. Tabl. 9:1.

143. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Małgorzata

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – smoka. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 5,1 cm. Tabl. 9:2.

144. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Małgorzata

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – smoka. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 5,15 cm. Tabl. 9:3.

145. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Małgorzata

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – smoka. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 4,8 cm. Tabl. 9:4.

Pozostałe figurki

146. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Jadwiga Śląska

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu trzyma but i jeszcze coś (być może figurkę Madonny z Dzieciątkiem), lewa zaś – model kościoła. Podstawa półkolistą. Brak głowy. Zachowana wys. 4,7 cm. Tabl. 10:1.

147. Wrocław, pl. Dominikański

Święta Katarzyna Aleksandryjska

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Prawa dłoń złożona na brzuchu wskazuje palcem trzymany w lewej ręce atrybut – koło. Utrącona podstawa i dolna część. Głowa w koronie. Zachowana wys. 5,5 cm. Tabl. 10:2.

148. Wrocław, pl. Dominikański

Głowa świętej niewiasty

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała zapewne kobietę w długiej szacie. Zachowana tylko głowa w koronie. Wys. 2,15 cm. Tabl. 10:3.

3. Inne przedstawienia dewocyjne – 9 przedmiotów

Seria 1 – 2 przedmioty (figurki 149-150 wykonane zostały w tej samej formie)

Ryc. 7. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:
1 – fragment figurki świętej Barbary, nr kat. 135, 2 – fragment figurki świętej Barbary, nr kat. 136,
3 – fragment figurki świętej Barbary, nr kat. 137

Taf.7. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:
1 – Fragment der Figurine der heiligen Barbara, Katalognummer 135, 2 – Fragment der Figurine
der heiligen Barbara, Katalognummer 136, 3 – Fragment der Figurine der heiligen Barbara, Katalognummer 137

Ryc. 8. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:

1 – fragment figurki świętej Barbary, nr kat. 138, 2 – fragment figurki świętej Barbary, nr kat. 139,

3 – fragment figurki świętej Barbary, nr kat. 140, 4 – fragment figurki świętej Barbary, nr kat. 141

Abb. 8. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

1 – Fragment der Figurine der heiligen Barbara, Katalognummer 138, 2 – Fragment der Figurine der heiligen Barbara,

Katalognummer 139, 3 – Fragment der Figurine der heiligen Barbara, Katalognummer 140,

4 – Fragment der Figurine der heiligen Barbara, Katalognummer 141

Ryc. 9. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:

1 – fragment figurki świętej Małgorzaty, nr kat. 142, 2 – fragment figurki świętej Małgorzaty, nr kat. 143,
3 – fragment figurki świętej Małgorzaty, nr kat. 144, 4 – fragment figurki świętej Małgorzaty, nr kat. 145

Abb. 9. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

1 – Fragment der Figurine der heiligen Margarete, Katalognummer 142, 2 – Fragment der Figurine der heiligen
Margarete, Katalognummer 143, 3 – Fragment der Figurine der heiligen Margarete, Katalognummer 144,
4 – Fragment der Figurine der heiligen Margarete, Katalognummer 145

Ryc. 10. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:
1 – fragment figurki świętej Jadwigi Śląskiej, nr kat. 146, 2 – fragment figurki świętej Katarzyny Aleksandryjskiej,
nr kat. 147, 3 – głowa figurki świętej niewiasty, nr kat. 148

Taf.10. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:
1 – Fragment der Figurine der heiligen Hedwig aus Schlesien, Katalognummer 146, 2 – Fragment der Figurine
der heiligen Katharina aus Alexandrien, Katalognummer 147, 3 – Fragment der Figurine einer heiligen Frau,
Katalognummer 148

149. Wrocław, pl. Dominikański

Święty Krzysztof

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała mężczyznę w podwiniętej do kolan szacie i kosturą w dłoni. Zachowana wys. 3,5 cm. Tabl. 11:1.

150. Wrocław, pl. Dominikański

Święty Krzysztof

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w jednoczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała mężczyznę w podwiniętej do kolan szacie i kosturą w dłoni. Zachowana wys. 3,4 cm. Tabl. 11:2.

151. Wrocław, pl. Dominikański

Chrystus Ukrzyżowany

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie (?) z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Utrącona głowa, ramiona i nogi powyżej kolan. Figurka przedstawiała zapewne Chrystusa ukrzyżowanego. Zachowany fragment stanowi tors chudego (żebra zaznaczono nacięciami) długowłosego mężczyzny (włosy opadające na ramiona zaznaczono stempelkiem) w opasce na biodrach. Wyraźnieznaczono ranę w prawym boku. Zachowana wys. 6,2 cm. Tabl. 11:3.

152. Wrocław, pl. Dominikański

Głowa Dzieciątka Jezus w nimbie

Uszkodzona główka z nimbem wykonana w dwuczęściowej formie z gliny schudzonej piaskiem, wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Oprócz piasku w domieszce schudzającej znalazł się także dość duży kamień (o długości 7-8 mm), którego obecność spowodowała rozsądzenie części twarzowej figurki w czasie wypału. Figurka przedstawiała Dzieciątka Jezus z długimi włosami i nimbem wokół głowy. Zachowana wys. 4,6 cm. Tabl. 11:4.

Seria nagich kobiet (Ewy?) – 5 przedmiotów (figurki 153-157 wykonane zostały w tej samej formie)

153. Wrocław, plac Dominikański

Naga kobieta (Ewa?)

Fragment figurki postaci kobiecej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny schudzonej piaskiem wypalanej na kolor różowawy. Figurka przedstawia nagą kobietę z rozpuszczonymi włosami. Prawą dłonią trzyma pierś, lewą zaś, w której ma kiść jakichś owoców lub raczej liść figowy, zakrywa łono. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys.: 6,8 cm.

154. Wrocław, plac Dominikański

Naga kobieta (Ewa?)

Fragment figurki postaci kobiecej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny schudzonej piaskiem wypalanej na kolor różowawy. Figurka przedstawia nagą kobietę z rozpuszczonymi włosami. Prawą dłonią trzyma pierś, lewą zaś, w której ma kiść jakichś owoców lub raczej liść figowy, zakrywa łono. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys.: 6,5 cm.

155. Wrocław, pl. Dominikański

Naga kobieta (Ewa?)

Fragment figurki postaci kobiecej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny schudzonej piaskiem wypalanej na kolor różowawy. Figurka przedstawia nagą kobietę z rozpuszczonymi włosami. Prawą dłonią trzyma pierś, lewą zaś, w której ma kiść jakichś owoców lub raczej liść figowy, zakrywa łono. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys.: 6,9 cm.

156. Wrocław, pl. Dominikański

Naga kobieta (Ewa?)

Fragment figurki postaci kobiecej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny schudzonej piaskiem wypalanej na kolor czarny. Figurka przedstawia nagą kobietę z rozpuszczonymi włosami. Prawą dłonią trzyma pierś. Utrącona na wysokości piersi. Zachowana wys.: 3,8 cm.

157. Wrocław, plac Dominikański

Naga kobieta (Ewa?)

Fragment figurki postaci kobiecej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny schudzonej piaskiem wypalanej na kolor różowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawia nagą kobietę z rozpuszczonymi włosami. Prawą dłonią trzyma pierś, lewą zaś, w której ma kiść jakichś owoców lub raczej liść figo-

wy, zakrywa łono. Utrącone nogi i podstawa. Zachowana wys.: 6,6 cm. Tabl. 12:1.

II PODSTAWKI KLEPSYDROWATE – 7 PRZEDMIOTÓW

158. Wrocław, pl. Dominikański

Podstawa figurki

Podstawa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Zachowały się tylko stopy oraz sześciokątny cokolik zwężony klepsydrowato. Na osi przedmiotu (w podstawie) znajduje się kanał o średnicy 4 mm. Zachowana wys.: 2,9 cm.

159. Wrocław, pl. Dominikański

Podstawa figurki

Podstawa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Zachowały się tylko stopy i część prawej nogi oraz sześciokątny cokolik zwężony klepsydrowato. Zachowana wys. 3,0 cm, szer. podstawy 2,35 cm. Tabl. 12:2.

160. Wrocław, pl. Dominikański

Podstawa figurki

Podstawa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroczerwony. Przedmiot pokryty jest częściowo tlenkami żelaza. Zachowały się tylko stopy i nogi do niewielkiej wysokości oraz sześciokątny cokolik zwężony klepsydrowato. Zachowana wys. 2,85 cm, szer. podstawy 2,0 cm. Tabl. 12:3.

161. Wrocław, pl. Dominikański

Podstawa figurki

Podstawa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Zachowały się tylko stopy oraz sześciokątny cokolik zwężony klepsydrowato. Zachowana wys. 2,25 cm, szer. podstawy 2,25 cm. Tabl. 12:4.

162. Wrocław, pl. Dominikański

Podstawa figurki

Podstawa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Zachowały się tylko stopy oraz sześciokątny cokolik zwężony klepsydrowato. Zachowana wys. 2,5 cm, szer. podstawy 2,25 cm.

163. Wrocław, pl. Dominikański

Podstawa figurki

Podstawa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Zachowały się tylko stopy i niewielka część prawej nogi oraz sześciokątny cokolik zwężony klepsydrowato. Zachowana wys. 3,0 cm, szer. podstawy 2,3 cm.

164. Wrocław, pl. Dominikański

Podstawa figurki

Podstawa figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Zachowały się tylko stopy oraz sześciokątny w przybliżeniu cokolik zwężony klepsydrowato. Zachowana wys. 1,8 cm, szer. podstawy 2,05 cm.

III. FIGURKI ŚWIECKIE

1. Świeckie figurki żeńskie (damy)

Seria 1 – 5 przedmiotów (figurki 165-169 wykonane zostały w tej samej formie)

165. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. W owalnej podstawie o średnicy 2,8 cm nie wystąpił żaden otwór, za to nosi ona ślady odcinania. Brak głowy. Zachowana wys. 8,3 cm.

166. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na

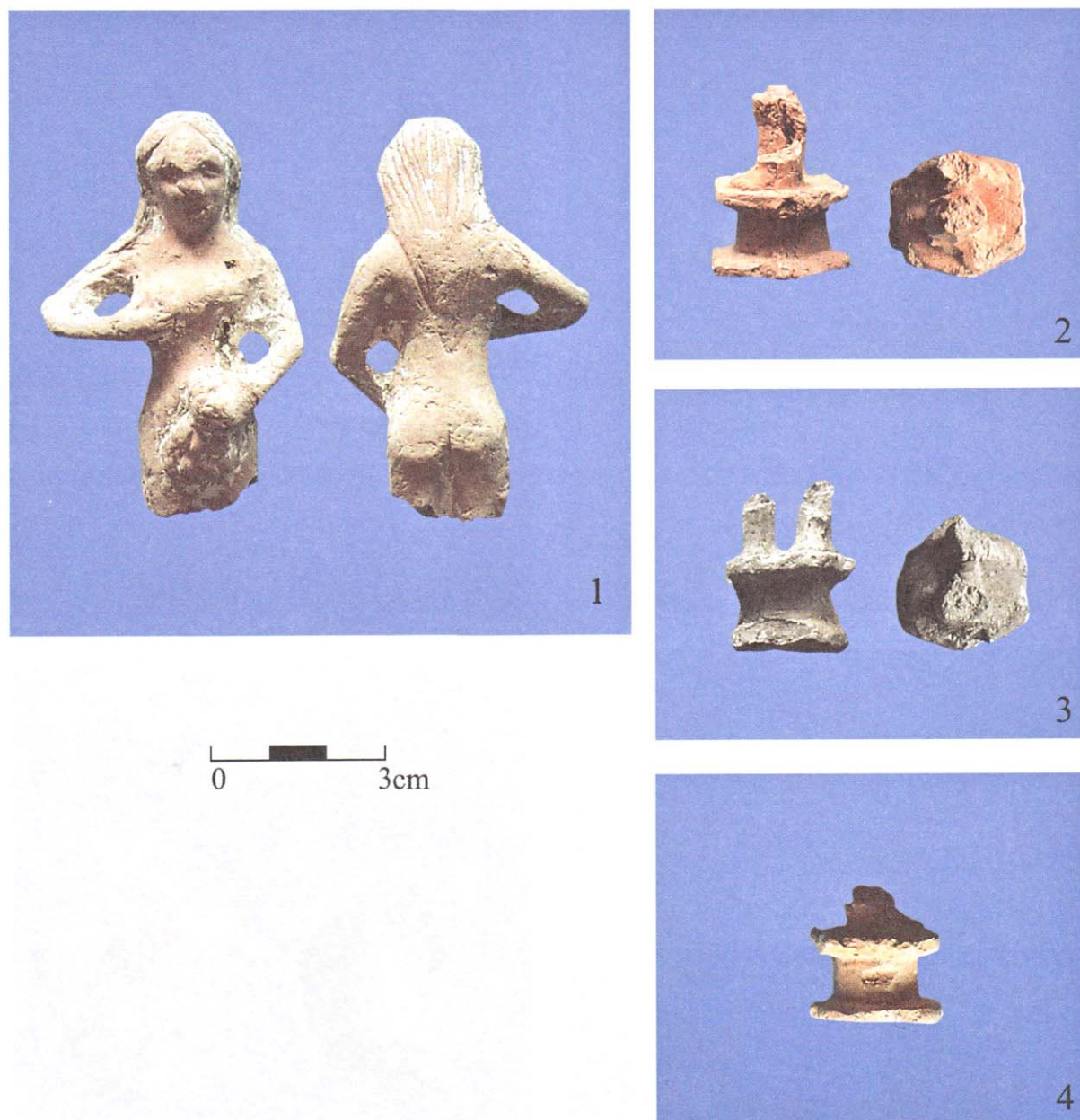

Ryc. 11. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:

1 – fragment figurki świętego Krzysztofa, nr kat. 149, 2 – fragment figurki świętego Krzysztofa, nr kat. 150,
3 – fragment figurki Chrystusa ukrzyżowanego, nr kat. 151, 4 – głowa figurki Dzieciątka Jezus w nimbie, nr kat. 152

Taf.11. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

1 – Fragment der Figurine des heiligen Christophers, Katalognummer 149, 2 – Fragment der Figurine des
heiligen Christophers, Katalognummer 150, 3 – Fragment der Figurine des Jesus des Gekreuzigten, Katalognummer 151,
4 – Kopf der Figurine des Jesuskinds mit Heiligenschein, Katalognummer 152

Ryc. 12. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:
 1 – fragment figurki nagiej kobiety (Ewy?), nr kat. 157, 2 – klepsydrowata podstawka figurki, nr kat. 159,
 3 – klepsydrowata podstawka figurki, nr kat. 160, 4 – klepsydrowata podstawka figurki, nr kat. 161
 Abb. 12. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg,, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:
 1 – Fragment der Plastik einer nackten Frau (Eva ?), Katalognummer 157, 2 – Sockel einer Plastik, Katalognummer 159,
 3 – Sockel einer Plastik, Katalognummer 160, 4 – Sockel einer Plastik, Katalognummer 161

brzuchu. W owalnej podstawie o średnicy 2,8 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 3 mm i głębokości 2 – 3 mm. Podstawa nosi ślady podsypki z piasku. Brak głowy. Zachowana wys. 8,0 cm. Tabl. 13:1.

167. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. W owalnej podstawie o średnicy 2,8 cm nie wystąpił żaden otwór, za to nosi ona ślady odcinania. Brak głowy. Zachowana wys. 8,35 cm. Tabl. 13:2.

168. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. W owalnej podstawie o średnicy 2,8 cm znajduje się niewielki podłużny otwór o długości 9 mm, szerokości 1 mm i głębokości 5 mm. Podstawa nosi ślady podsypki z piasku. Brak głowy. Zachowana wys. 8,1 cm. Tabl. 13:3.

169. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowy. Na lewym boku podstawy widoczna jest kropka żółtozielonego szkliwa. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. W owalnej podstawie o średnicy 2,8 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 3 mm i głębokości 2-3 mm. Podstawa nosi ślady podsypki z piasku. Brak głowy. Zachowana wys. 8,0 cm. Tabl. 13:4.

Seria 2 – 21 przedmiotów (170-190 wykonane zostały w tej samej formie)

170. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony. W wyniku wtórnego wypalenia przedmiot ma obecnie w górnych partiach barwę czarną. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,4 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 5 mm i głębokości 2-3 mm. Utrącona głowa i ramiona. Zachowana wys. 4,9 cm.

171. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,75 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 4 mm i głębokości 2-3 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,6 cm. Tabl. 14:1.

172. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarne i szaroróżowy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,7 cm znajduje się niewielki otwór o długości 6 mm, szerokości 2 mm i głębokości 11 mm. Brak

głowy. Zachowana wys. 8,15 cm. Tabl. 14:2.

173. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarne i szaroróżowy. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją, przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,6 cm znajduje się niewielki otwór o długości 6 mm, szerokości 2 mm i głębokości 26 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 8,15 cm. Tabl. 14:3.

174. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarne. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,6 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 5 mm i głębokości 14 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 8,15 cm. Tabl. 14:4.

175. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarne i szaroróżowy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,7 cm znajduje się niewielki otwór o długości 5 mm, szerokości 2 mm i głębokości 18 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 8,15 cm. Tabl. 14:5.

176. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarne i szaroróżowy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,7 cm nie wystąpił żaden otwór, za to nosi ona ślady odcinania. Brak głowy. Zachowana wys. 7,9 cm.

177. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarne i szaroróżowy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,5 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 5 mm i głębokości 14 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,75 cm.

178. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarne i szaroróżowy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,6 cm znajduje się niewielki

Ryc. 13. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:
 1 – fragment figurki damy, nr kat. 166, 2 – fragment figurki damy, nr kat. 167, 3 – fragment figurki damy, nr kat. 168,
 4 – fragment figurki damy, nr kat. 169

Abb. 13. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:
 1 – Fragment der Figurine einer Dame, Katalognummer 166, 2 – Fragment der Figurine einer Dame,
 Katalognummer 167, 3 – Fragment der Figurine einer Dame, Katalognummer 168,
 4 – Fragment der Figurine einer Dame, Katalognummer 169

Ryc. 14. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5:

1 – fragment figurki damy, nr kat. 171, 2 – fragment figurki damy, nr kat. 172, 3 – fragment figurki damy, nr kat. 173, 4 – fragment figurki damy, nr kat. 174, 5 – fragment figurki damy, nr kat. 175

Abb. 14. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

1 – Fragment der Figurine einer Dame, Katalognummer 171, 2 – Fragment der Figurine einer Dame, Katalognummer 172, 3 – Fragment der Figurine einer Dame, Katalognummer 173, 4 – Fragment der Figurine einer Dame, Katalognummer 174, 5 – Fragment der Figurine einer Dame, Katalognummer 175

otwór o długości 6 mm, szerokości 2 mm i głębokości 21 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,85 cm.

179. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,6 cm znajduje się niewielki otwór o długości 6 mm, szerokości 2 mm i głębokości 21 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,85 cm.

180. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,8 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 4 mm i głębokości 12 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 8,0 cm.

181. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,75 cm znajduje się niewielki otwór o długości 4 mm, szerokości 1 mm i głębokości 11 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,85 cm.

182. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,65 cm nie wystąpił żaden otwór, za to nosi ona ślady odcinania. Brak głowy. Zachowana wys. 7,8 cm.

183. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,7 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 5 mm i głębokości 12 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,85 cm.

184. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglano-czerwony. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,8 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 5 mm i głębokości 17 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,65 cm.

185. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej

Ryc. 15. Wrocław, plac Dominikański, ulica Kacerska Górka, obiekt 3, warstwa A5.

Fragment figurki konia z jeźdźcem, nr kat. 191

Abb. 15. Breslau, Plac Dominikański/Ketzerberg, Objekt Nr. 3, Kulturschicht A5:

Fragment der Kleinplastik eines Pferdes mit dem Reiter, Katalognummer 191

wej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,45 cm znajduje się niewielki otwór o długości 6 mm, szerokości 2-3 mm i głębokości 20 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,55 cm.

186. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony, szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,8 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 5 mm i głębokości 10 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,65 cm.

187. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor ceglastoczerwony, szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,8 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 5 mm i głębokości 9 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,8 cm.

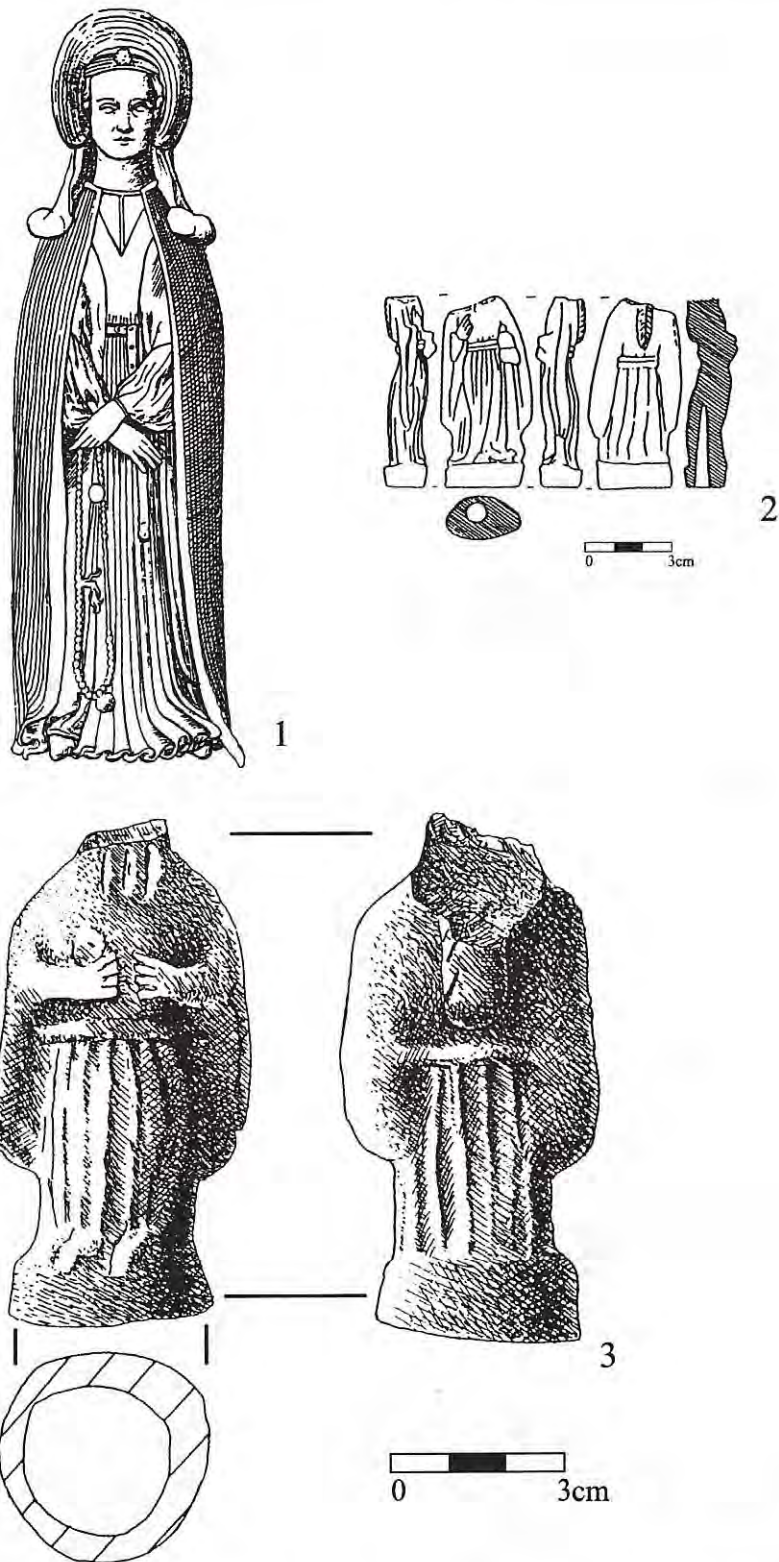
188. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi warkocz.

Ryc. 16. Dzieciątko Jezus. Wg R. Neu-Kock 1993, s. 25, ryc. 10
Abb. 16. Jesuskind nach Neu-Kock 1993, S. 25, Abb.10

Ryc. 17. 1 – Surcot ouvert. Nagrobek Elżbiety lub Małgorzaty Brandenburskiej (1435-1436 r.).
 Wg M. Gutkowskiej-Rychlewskiej 1968, s. 281, ryc. 356, 2 – Surcot ouvert (?). Fragment figurki z zamku Szczurba
 w Gniewoszowie. Wg C. Frankego 1993, s. 362, ryc. 14g, 3 – Surcot ouvert (?). Fragment figurki z Dzierżoniowa.
 Wg T. Borkowskiego 1998b, ryc. 2: 1 (rys. A. Borkowski)

Abb. 17: 1 – Surcot ouvert. Grabstein der Elisabeth oder Margarete aus Brandenburg (1435-1436)
 nach Gutkowska-Rychlewska 1968, S. 281, Abb. 356, 2 – Surcot ouvert (?). Fragment einer Figurine aus der Burg
 Szczurba in Gniewosów/Schnellenstein. Nach Franke 1993, S. 362, Abb. 14g, 3 – Surcot ouvert (?). Fragment eines
 Figurine aus Dzierżonów/Reichenbach. Nach Borkowski 1998b, Abb. 2: 1 (Gez. von A. Borkowski)

kocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,55 cm znajduje się niewielki otwór o średnicy 2 mm i głębokości 6 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,65 cm.

189. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi war-kocz. W owalnej podstawie o średnicy 2,7 cm znajduje się niewielki otwór o długości 5 mm, szerokości 2 mm i głębokości 14 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,7 cm.

190. Wrocław, pl. Dominikański

Dama

Fragment figurki antropomorficznej wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroczarny i szaroróżowawy. Figurka przedstawiała kobietę w długiej szacie z wysoką

talią i trójkątnym wycięciem pod szyją przepasaną pasem o ozdobnym, zwisającym niemal do stóp zakończeniu. Na suknię narzucony jest płaszcz. Liczne fałdy szaty wyobrażono w postaci żłobków i żeber. Dłonie złożone na brzuchu. Na plecach widoczny jest długi war-kocz. W owalnej podstawie o zachowanej średnicy 2,25 cm znajduje się niewielki otwór o długości 4 mm, szerokości 1 mm i głębokości 12 mm. Brak głowy. Zachowana wys. 7,85 cm.

2. Figurka konia z jeźdźcem (rycerz)

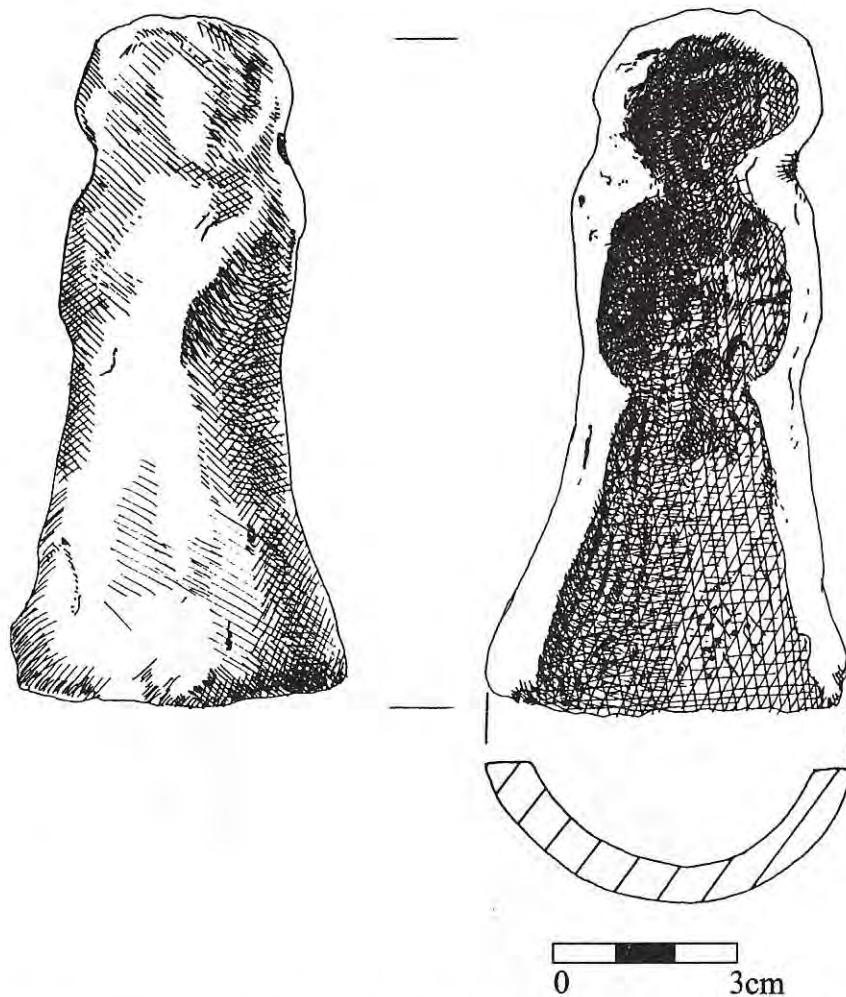
191. Wrocław, pl. Dominikański

Koń z jeźdźcem, gr. III

Fragment figurki konia z jeźdźcem wykonanej w dwuczęściowej formie z tłustej gliny wypalanej na kolor szaroróżowawy i szaroczarny. Przedmiot pokryty jest częściowo wapnem, ponadto na końskim zadzie i tylnych nogach widoczna jest duża plama zielonego szkliwa. Figurka przedstawia nieuzbrojonego jeźdźcę, siedzącego na koniu z wyraźnie zaznaczonym ogłowiem. Siodła nie przedstawiono. Utrącone końskie nogi, ogon i końcówki uszu. Zachowana długość 7,15 cm, wys. 7,5 cm. Tabl. 15.

Ryc. 18. Święta Jadwiga Śląska z figurką Madonny z Dzieciątkiem. Wg J. Krása 1990, ryc. 29
Abb. 18. Heilige Hedwig aus Schlesien mit Statuette der Jungfrau Maria mit Jesuskind. Nach Kras 1990, Abb. 29

Ryc. 19. Połówka ceramicznej formy do odbijania figurek z Muzeum Narodowego we Wrocławiu, nr inw. 1502, wcześniej: Schlesisches Museum für Kunstgewerbe und Altertümer we Wrocławiu.

Wg T. Borkowskiego 1998b, nr kat. 80, tabl. 46

Abb. 19. Eine Hälfte der Musterform für kleine Plastiken aus dem Nationalen Museum von Breslau, Katalognummer 1502, früher Schlesisches Museum für Kunstgewerbe und Altertümer in Breslau.

Nach Borkowski 1998b, Katalognummer 80, Tafel 46

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

Wykaz skrótów

- AF – Ausgrabungen und Funde, Berlin.
 KHKM – Kwartalnik Historii Kultury Materialnej, Warszawa.
 SiLA – Silesia Antiqua, Wrocław.

Literatura

- Attwater D., John C. R.
 1977 *Dykcjonarz świętych*, Wrocław.
- Borkowski T.
 1998a *Materialne przejawy codziennej religijności w średniowiecznych miastach śląskich. Drobną glinianą plastyką dewocyjną*, *Archaeologia Historica Polona*, t. 7, s. 47-69.
 1998b *Późnośredniowieczna drobną glinianą plastyką figuralną ze Śląska na tle Europy Środkowej*, praca doktorska przechowywana w Instytucie Archeologii UW.
- 1999 *Rozrywka – zabawki i drobna plastyka figuralna*, (w:) *Ze studiów nad życiem codziennym w średniowiecznym mieście. Parcele przy ulicy Więziennej 10-11 we Wrocławiu*, *Wratislavia Antiqua. Studia z dziejów Wrocławia*, t. 1, Wrocław, s. 187-201.
- Böer L.
 1960 *Hausmadonnen und ähnliche Skulpturen in Bruchsal*, *Jahresbericht 1959/60 des Justus Knecht-Gymnasiums in Bruchsal*, s. 1-9.
- Buśko C.
 2002 *Archeolog w kuchni*, (w:) *Civitas et villa. Miasto i wieś w średniowiecznej Europie środkowej*, Wrocław-Praha, s. 309-315.
- Bykowski K., Cholewa P., Fabisiak W., Kamiński K., Konczewski P., Limisiewicz A., Płonka T., Opalińska M., Wiśniewski A., Wiśniewski Z.
 2000 *Wyprzedzające, interdyscyplinarne, badania archeologiczno-architektoniczne w obrębie placu Dominikań-*

- skiego we Wrocławiu. Wyniki badań archeologicznych, Sprawozdanie przechowywane w Urzędzie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu.
- Deichmann F. W.
1994 *Archeologia chrześcijańska*, Warszawa.
- Delaruelle É.
1955a *L'influence de Saint François D'Assise sur la piété populaire*, (w:) *Estratto da Relazioni del X Congresso Internazionale di Scienze Storiche (Roma 4-11 settembre 1955)*. Volume III, Storia del medioevo, Firenze, s. 449-466.
1955b *La pietà popolare alla fine del medioevo*, (w:) *Estratto da Relazioni del X Congresso Internazionale di Scienze Storiche (Roma 4-11 settembre 1955)*. Volume III, Storia del medioevo, Firenze, s. 515-537.
- Dola K.
1995 *Postawa religijna świętej Jadwigi. Próba charakterystyki*, (w:) *Księga Jadwiżańska. Międzynarodowe Sympozjum Naukowe. Święta Jadwiga w dziejach i kulturze Śląska*, Wrocław, s. 109-115.
- Falk A.
1995 „...ein höltzins rößlin, das zoch ich an ein faden vor der thür.” *Spielzeug und Spielen im Mittelalter*, (w:) „Daz kint spilete und was fro”. *Spielen vom Mittelalter bis Heute*, Lübeck, s. 24-53.
- Felgenhauer-Schmiedt S.
1984 *Eine mittelalterliche Tonfigur aus Jois*, Burgenländisches Landesmuseum. Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland, t. 69, s. 166-174.
- Fingerlin I.
1971 *Gürtel des hohen und späten Mittelalters*, München.
- Forstner D.
1990 *Świat symboliki chrześcijańskiej*, Warszawa.
- Francke C.
1993 *Wstępne wyniki badań zamku Szczurba w Gniewoszowie, gmina Międzyzlesie, Śląskie Sprawozdania Archeologiczne*, t. 34, s. 339-366.
- Gröber K.
1928 *Kinderspielzeug aus alter Zeit. Eine Geschichte des Spielzeugs*, Berlin.
- Gutkowska-Rychlewska M.
1968 *Historia ubiorów*, Wrocław.
- Haimeri F. X.
1952 *Mittelalterliche Frömmigkeit im Spiegel der Gebetbuchliteratur Süddeutschlands*, München.
- Hegemann H. W.
1981 *Olifant. Geschichte und Geschichten um Elfenbein*, München.
- Hoffmann V.
1996 *Allerlay kurtzweil – Mittelalterliche und frühneuzeitliche Spielzeugfunde aus Sachsen*, Arbeits- und Forschungsberichte zur Sächsischen Bodendenkmalpflege, t. 38, s. 127 – 200.
- Holl I.
1991 *Gotische Tonmodel in Ungarn*, Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, t. 43, s. 315-336.
- Janicka-Krzywda U.
1993 *Patron – atrybut – symbol*, Poznań.
- Kaletyn T.
1969 *Sprawozdanie z działalności konserwatora zabytków archeologicznych na terenie woj. wrocławskiego w 1969 roku*, Siła, t. 13, s. 296-303.
- Karłowska-Kamzowa A.
1991 *Sztuka Piastów Śląskich w średniowieczu*, Warszawa.
- Kęłowski J.
1969 *Nagrobki gotyckie na Śląsku*, Poznań.
- Kłoczowski J.
1984 *Europa słowiańska w XIV-XV wieku*, Warszawa.
- Kráska J.
1990 *České iluminované rukopisy 13./16. století*, Praha.
- Küppers L.
1974 *Zur Geschichte der Mariendarstellung in der Bildenden Kunst, Die Gottesmutter. Marienbild in Rheinland und in Westfalen*, t. 2, s. 7-18.
- Lappe U., Römhild M.
1990 *Ein Haus des 13./14. Jh. am Stadtrand von Hildburghausen*, AF, t. 35, z. 5, s. 251-258.
- Měchurová Z.
1988a *Drobná středověká plastika ze zaniklé středověké osady Konávký (okr. Vyškov)*, Vlastivědný Věstník Moravský, t. 40/1, s. 76-79.
1988b *Drobná středověká plastika ve sbírkách Moravského Muzea v Brně*, Časopis Moravského Muzea, t. 73, s. 71-77.
- Neu-Kock R.
1993 *Eine „Bilderbäcker” – Werkstatt des Spätmittelalters an der Goldgasse in Köln*, Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters, t. 21, s. 3-70.
- Novotný A.
1948 *Pražské Jezulátko*, Praha.
- Pelka O.
1923 *Elfenbein*, Berlin.
- Piekalski J.
1995 *Klasztor jako element wczesnych miast na ziemiach polskich w świetle źródeł archeologicznych*, (w:) *Klasztor w kulturze średniowiecznej Polski*, Sympozja, t. 9, Opole, s. 127-140.
- Richter U., Standke B.
1991 *Mittelalterliche Kleinplastiken aus Freiberg (Sa.)*, AF, t. 36, z. 1, s. 38-43.
- Schiller G.
1980 *Ikonographie der christlichen Kunst*, t. 4,2, Gütersloh.
- Slivka M.
1991 *Mittelalterliche figurale Keramik in der Slowakei*, Slovenská Archeológia, t. 39, z. 1-2, s. 331-362.
- Stephan H.-G.
1981 *Coppengrave. Studien zur Töpferei des 13. bis 19. Jahrhunderts in Nordwestdeutschland*, Materialhefte zur Ur- und Frühgeschichte Niedersachsens, z. 17.
- Turska K.
1971 *Świecka odzież średniowieczna na Śląsku na podstawie obrazowej Legendy św. Jadwigi*, KHKM, R. XIX, nr 4, s. 645-665.
1974 *Ubiory w Legendzie obrazowej św. Jadwigi z biblioteki w Harburgu*, KHKM, R. XXII, nr 1, s. 3-24.
1987 *Ubiór dworski w Polsce w dobie pierwszych Jagiellonów*, Wrocław.
- Vasoli C.
1978 *La cultura dei Mendicanti*, (w:) *Le scuole degli ordini mendicanti (secoli XIII-XIV)*. Convegni del Centro di studi sulla spiritualità medievale, t. XVII, Todi, s. 439-470.

- Vauchez A.
1992 *L'image vivante: quelques reflexions sur les fonctions des representations iconographiques dans le domaine religieux en Occident aux derniers siecles du Moyen Age*, (w:) *Biedni i bogaci. Studia z dziejów społeczeństwa i kultury*, Warszawa, s. 231-241.
- Velimský T.
1992 *Drobná keramická plastika ze zaniklého středověkého města v Děčíně, Sborník Společnosti Přátel Starožitností*, t. 3, s. 97-103.
- Wachowski K.
1998 *Kult św. Jadwigi trzebnickiej w średniowieczu w świetle* *nowszych źródeł*, *Archaeologia Historica Polona*, t. 7, s. 71-77.
- 2002 *Późnośredniowieczny pas rycerski na Śląsku w świetle źródeł archeologicznych*, *Archaeologia Silesiae*, t. 1, s. 239-264.
- Wilm H.
1929 *Gotische Tonplastik in Deutschland*, Augsburg.
- Wiśniewski Z.
1994 *Inwentarz zabytków ruchomych pozyskanych podczas eksploracji zasypiska wewnętrznej fosy miejskiej w obrębie wschodniej części placu Dominikańskiego*, *SiLA*, t. 35, s. 331-354.

Adres Autora:
dr Tomasz Borkowski
ul. Zielińskiego 66/15
PL 53-534 Wrocław